

PLA ESTRATÈGIC 2018-2021 D'EDUCACIÓ I VOLUNTARIAT AMBIENTAL ALS PARCS NATURALS DE CATALUNYA

INFORME D'APORTACIONS DELS TALLERS TERRITORIALS DE DEBAT

OCTUBRE DE 2017

COORDINACIÓ

Generalitat de Catalunya
Departament de Territori i Sostenibilitat
Direcció General de Polítiques Ambientals
i Medi Natural

REDACCIÓ

ESPAI
TRES
Territori i Responsabilitat Social

**PLA ESTRATÈGIC 2018-2021
D'EDUCACIÓ I VOLUNTARIAT AMBIENTAL
ALS PARCS NATURALS DE CATALUNYA**

INFORME D'APORTACIONS DELS TALLERS TERRITORIALS DE DEBAT

OCTUBRE DE 2017

Direcció

Maria Pery, Servei d'Espais Naturals Protegits
Cristina Palès, Servei d'Educació Ambiental

Coordinació

Marta Moratonas, Servei d'Espais Naturals Protegits
Anna Estella, Servei d'Educació Ambiental

Coordinació tècnica

Xavier Basora, Espai TReS · Territori i Responsabilitat Social

Redacció de l'informe

Xavier Basora, Espai TReS · Territori i Responsabilitat Social
Marina Barroso, Empremta
Xavier Sabaté, Espai TReS · Territori i Responsabilitat Social

Fotografies

Xavier Basora, Marina Barroso i Anna Estella

ÍNDEX DE CONTINGUTS

1. El Pla estratègic i el procés participatiu associat.....	5
1.1. El Pla Estratègic 2018-2021 i els plans d'acció derivats	5
1.2. El procés participatiu: instruments utilitzats	6
2. Metodologia dels tallers	8
2.1. Objectius.....	8
2.2. Programa tipus	8
2.3. Dinàmica participativa (treball en grups)	9
3. Grau de participació i perfils	11
3.1. Número de participants	11
3.2. Perfil dels participants	12
4. Aportacions dels participants	14
4.1. Aspectes generals i transversals	16
4.2. Oferta d'activitats	18
4.3. Qualitat i avaluació de les activitats.....	23
4.4. Recursos pedagògics i equipaments	28
4.5. Governança i recursos humans	30
4.6. Comunicació.....	36
4.7. Voluntariat ambiental	38
5. Aportacions més rellevants.....	42
Annex 1. Relació dels participants	45
Annex 2. Breu recull fotogràfic dels tallers.....	47

1. EL PLA ESTRATÈGIC I EL PROCÉS PARTICIPATIU ASSOCIAT

Un dels eixos de la gestió dels espais naturals de protecció especial (ENPE) és l'educació ambiental. Fa més de tres dècades que s'hi desenvolupen accions d'educació i sensibilització ambiental, amb un ventall ampli de públics i col·laboradors. No obstant això, el desenvolupament d'aquestes accions sovint ha estat poc planificat, i ha donat resposta a necessitats puntuals més que a una planificació estratègica de cada espai natural amb visió conjunta de tots els ENPE. Així mateix, el grau de desplegament de l'educació ambiental és desigual segons l'espai protegit atesa l'heterogeneïtat que caracteritza l'estructura dels equips de gestió i ateses les característiques particulars de cada espai.

El voluntariat ambiental, tot i considerar-se també un instrument d'educació ambiental (a més d'una via per fomentar la participació ciutadana), s'ha de tractar com un àmbit d'actuació diferenciat del de l'educació ambiental. El principal motiu que ho justifica és que el voluntariat presenta una sèrie d'especificitats, entre les quals destaca sobretot una legislació pròpia que entre d'altres aspectes estableix que els òrgans de gestió dels espais naturals protegits, en tant que unitats integrades en l'Administració pública, no poden gestionar directament voluntaris ni organitzar ni executar programes estables de voluntariat.

1.1. El Pla Estratègic 2018-2021 i els plans d'acció derivats

Amb aquest punt de partida, la Direcció General de Polítiques Ambientals i Medi Natural, que agrupa les competències de gestió dels parcs naturals i també les de foment i planificació coordinada de les activitats d'educació i voluntariat ambiental, vol disposar d'un **Pla estratègic sobre l'educació i voluntariat ambiental als Parcs Naturals** per tal de planificar per a un període de quatre anys (2018-2021) accions clau amb una visió conjunta i, d'aquesta manera, millorar i enfortir un dels aspectes clau de la gestió d'un parc natural.

Aquest Pla estratègic s'aplicarà en **14 ENPE i d'altres que s'hi vulguin adherir**: Aiguamolls de l'Empordà, Aigüestortes i Estany de Sant Maurici, Alt Pirineu, Cadí-Moixeró, Cap de Creus, Capçaleres del Ter i del Freser, Delta de l'Ebre, els Ports, l'Albera, Mas de Melons i Secans de Lleida, Montgrí, les Illes Medes i el Baix Ter, Poblet, Serra de Montsant i Zona Volcànica de la Garrotxa.

El desplegament i execució de les accions previstes en aquest Pla estratègic es vehicularà per mitjà dels anomenats plans d'acció. El 1r pla d'acció, aplicable en el període 2018-2019, s'elaborarà conjuntament amb el Pla estratègic i incorporarà

aquelles accions que es considerin més prioritàries i/o que siguin assolibles en un període raonablement curt (1-2 anys), sigui perquè no requereixen molts recursos o perquè són relativament fàcils d'aplicar (per exemple, no impliquen canvis normatius, o assolir consensos complexos).

El 2n pla d'acció, aplicable en el període 2020-2021, s'haurà d'elaborar durant el 2n semestre de l'any 2019 i haurà d'incorporar (i descriure) les accions que el Pla estratègic preveu per a aquest 2n període, i aquelles que, per les raons que siguin, no s'hagin pogut executar o completar durant el 1r període.

Durant el darrer trimestre de 2016 es va elaborar una **diagnosi sobre la situació actual de l'educació i el voluntariat ambiental en aquests 14 espais protegits**. D'aquesta diagnosi en van sorgir uns reptes conjunts que són els que abordarà el Pla estratègic, la redacció del qual està tenint lloc durant aquest darrer quadrimestre de l'any. Es preveu que a finals d'aquest 2017 o principis del 2018 es faci la presentació pública del Pla estratègic i del Pla d'acció 2018-19.

1.2. El procés participatiu: instruments utilitzats

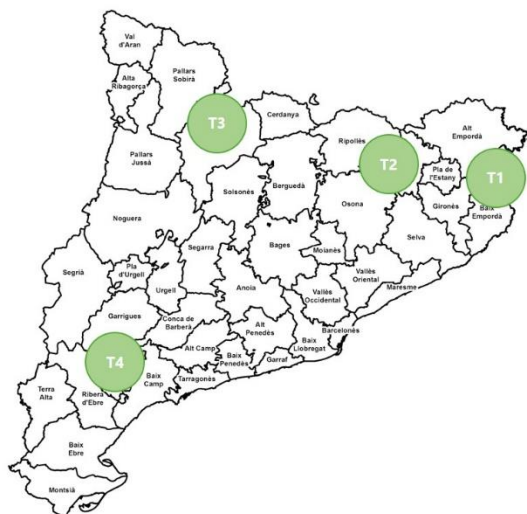
Aquest Pla s'està construint amb una metodologia participativa basada en tres instruments o espais participatius:

- **Grup de treball dels tècnics dels 14 ENPE** amb responsabilitats directes en educació i voluntariat ambiental.
- **Grup assessor sobre el voluntariat ambiental** integrat per representants de diverses administracions i de la societat civil.
- **Tallers territorials de debat:** dirigits a tots aquells agents públics i privats que, d'una manera directa o indirecta, intervenen en les actuacions d'educació i voluntariat ambiental que tenen lloc als parcs naturals. L'objectiu principal és reflexionar sobre com hauria de ser l'educació i voluntariat ambiental als parcs naturals de Catalunya.

Els tallers territorials s'han organitzat durant el darrer trimestre de 2017. Concretament, quatre tallers d'ídem contingut repartits per tot el territori català, amb la intenció que hi poguessin participar el màxim nombre d'agents possible. La distribució, localització i data dels tallers es mostra en el mapa següent.

De cada taller se n'ha redactat una acta amb les aportacions dels participants. A partir de les quatre actes s'ha elaborat aquest **informe final**, que serà valorat pel grup de treball dels tècnics dels 14 ENPE i el grup assessor sobre el voluntariat ambiental.

Distribució dels quatre tallers territorials de debat

- T1**
Litoral Girona | 26-set
(Castelló d'Empúries, El Cortalet)
Aiguamolls, Cap de Creus,
Montgrí-Medes
- T2**
Pirineu Oriental | 28-set
(Santa Pau, Can Jordà)
Zona Volcànica, Capçaleres del Ter-
Freder, Albera
- T3**
Alt Pirineu i Aran | 16-oct
(La Seu d'Urgell, CETAP-Telecentre)
Aiguestortes, Alt Pirineu,
Cadí-Moixeró
- T4**
TGN i Terres Ebre | 5-oct
(La Morera de Montsant, seu Parc)
Poblet, Montsant, Ports,
Delta de l'Ebre, Mas de Melons

La **convocatòria als tallers** va tenir lloc a través d'un missatge de correu electrònic que el Departament de Territori i Sostenibilitat (DTES) va enviar a més de 500 destinataris potencialment interessants vinculats als 14 ENPE. També es va fer arribar la convocatòria al Cens d'entitats d'educació ambiental i al Registre d'entitats de medi ambient. Els òrgans gestors de cada ENPE, per la seva part, van fer convocatòries personalitzades i el DTES també va fer una **difusió general** dels tallers a través de diversos butlletins electrònics i de les xarxes socials.

Les inscripcions als tallers es gestionaven mitjançant un formulari en línia.

El procés participatiu i el propi Pla disposen d'una **pàgina web informativa** (http://mediambient.gencat.cat/ca/05_ambits_dactuacio/educacio_i_sostenibilitat/educacio-i-voluntariat-parcs-naturals/pla-estrategic) en la que s'hi van publicar els programes dels tallers i els diversos documents que es vagin generant, incloses les actes dels quatre tallers.

Des d'aquesta pàgina web també es podia accedir a uns **formularis en línia** (portal participa.gencat.cat) que van permetre fer arribar propostes d'accions clau a incorporar en el Pla estratègic. Aquests formularis estaven plantejats com un complement als tallers per a aquelles persones que no hi havien pogut assistir, o que ho havien fet però volien afegir noves aportacions.

2. METODOLOGIA DELS TALLERS

Aquest capítol exposa breument el plantejament metodològic dels tallers, especialment aquella part dedicada al treball en grups i que pretenia recollir el màxim de propostes procedents dels agents públics i privats participants.

2.1. Objectius

Els objectius dels tallers van ser:

- Explicar la motivació de redactar un Pla estratègic sobre educació i voluntariat ambiental als parcs naturals, i les fases previstes fins a la seva aprovació
- Exposar els treballs de diagnosi efectuats fins al moment sobre la situació i els reptes de l'educació i el voluntariat ambiental als parcs naturals
- Conèixer l'opinió i recollir les aportacions d'aquells agents públics i privats que, d'una manera directa o indirecta, intervenen en les actuacions d'educació i voluntariat ambiental que tenen lloc als parcs naturals
- Aprofitar l'expertesa dels agents del territori per enriquir i millorar el Pla estratègic

2.2. Programa tipus

16:30h	Benvinguda institucional
16:45h	El Pla estratègic: justificació i fases de treball
16:50h	El procés de participació: instruments disponibles i dinàmica del taller
17:00h	La situació actual de l'educació i el voluntariat ambiental als parcs Resum de la diagnosi i reptes derivats
17:30h	Treball en grups
19:00h	Posada en comú dels resultats dels grups
19:25h	Propers passos
19:30h	Fi del taller

Nota: el taller 1 va començar a les 17:00h i per tant va acabar a les 20:00h.

La benvinguda institucional va anar a càrrec de diversos responsables del Departament de Territori i Sostenibilitat:

- Taller 1: Jaume Vicens, subdirector general de Biodiversitat i Medi Natural

- Taller 2: Josep Planas, subdirector general d'Informació i Foment de la Sostenibilitat
- Taller 3: Maria Pery, cap del Servei d'Espais Naturals Protegits, i Cristina Palés, Cap del Servei d'Educació Ambiental
- Taller 4: Ferran Miralles, director general de Polítiques Ambientals i Medi Natural

L'exposició del procés de participació i del resum de la diagnosi anava a càrrec de Xavier Basora, d'Espai TReS · Territori i Responsabilitat Social.

2.3. Dinàmica participativa (treball en grups)

Després de les exposicions, els participants es dividien en dos grups (vermell i verd) per permetre un treball més àgil i productiu. Els participants de cada grup s'ubicaven en sales o espais separats.

L'assignació dels participants a un o altre grup s'havia fet en el moment de la recepció. D'entrada es promovia que membres d'una mateixa organització anessin en grups separats. A partir d'aquí, els participants escollien un dels dos grups possibles (vermell o verd). El grup vermell preveia treballar a fons el tema de l'educació ambiental, mentre que el verd se centraria en el voluntariat ambiental. Atès el baix nombre de persones de persones que s'inscrivien en el grup verd, es va decidir que els dos grups abordessin a fons l'educació ambiental i que tractessin el voluntariat a la part final.

Només en el cas del taller 2 no es van formar dos grups, atès el baix nombre de participants. Es va formar un únic grup que va centrar-se en educació ambiental. Si bé es va tractar una mica el voluntariat ambiental, no es va fer cap aportació concreta al respecte.

Un moment del treball en grups durant el taller 4

Cada grup estava dinamitzat per membres de l'equip d'Espai TReS-Empremta. Cada espai de debat estava format per un semicercle de cadires presidit per un panell d'aportacions i dos documents del Pla amb funció consultiva (missió i objectius estratègics).

Després d'una ronda de presentacions i de fer un repàs ràpid als reptes presentats prèviament, els participants disposaven d'un primer moment de reflexió individual. A tal efecte tenien tres targetes de color (o més si així ho desitjaven). En cadascuna havien d'escriure **tres aspectes clau i accions que el Pla hauria d'incloure per poder donar resposta als reptes plantejats**.

Passat el temps de reflexió individual, el dinamitzador demanava als participants que exposessin les seves aportacions. A mesura que el dinamitzador recollia les aportacions en targetes, anava agrupant aquelles amb un contingut semblant. Si alguns participants realitzaven aportacions afegides en veu alta (sense targeta), el dinamitzador les escrivia directament sobre el panell.

A través de les reflexions individuals i del debat posterior, els dinamitzadors van procurar recollir propostes al voltant de les temàtiques següents vinculades a l'àmbit de l'**educació ambiental**:

- **Oferta d'activitats:** objectius activitats, continguts, destinataris, etc.
- **Qualitat i avaluació d'activitats:** criteris pedagògics, metodològics, etc.
- **Recursos pedagògics:** necessitat de nous recursos, nous formats, etc.
- **Governança i recursos humans:** aliances, coordinació, col·laboració, etc.
- **Comunicació:** difusió de l'oferta, canals utilitzats, missatges clau.

A la part final del treball en grups, els dinamitzadors també demanaven si els participants tenien alguna aportació en relació amb el **voluntariat ambiental** (foment, singularitat, difusió, implicació població local, etc.).

En alguns casos, les aportacions eren més **generals o transversals** perquè transcendien aquestes temàtiques concretes o bé perquè es podien associar tant a l'educació com al voluntariat ambiental. Els dinamitzadors també les van recollir i agrupar en aquest sentit.

Acabat el treball en grups, tots els participants es reunien de nou per escoltar la síntesi de resultats que feien els dinamitzadors.

3. GRAU DE PARTICIPACIÓ I PERFILS

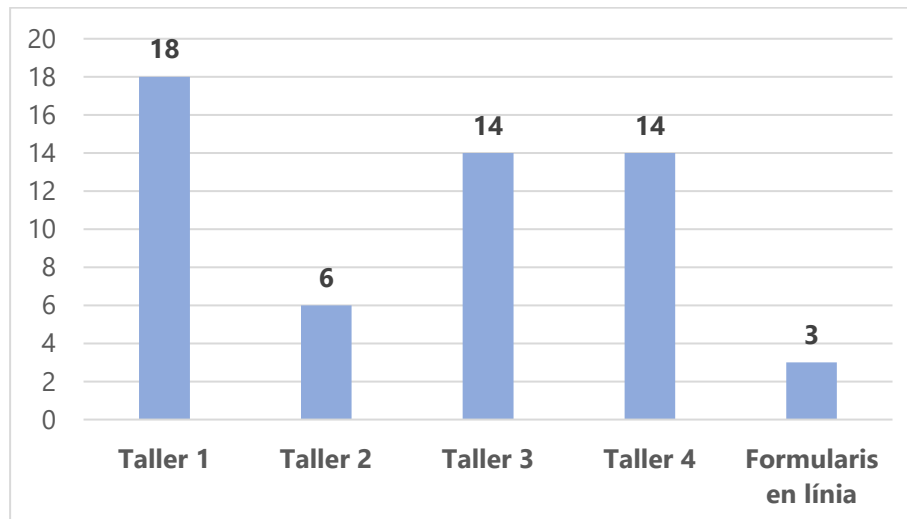
En aquest capítol es presenten les dades de participació dels tallers i dels formularis en línia complementaris, incloent una breu aproximació al perfil dels participants d'acord amb el tipus d'organització que representaven. A l'Annex 1 figura la relació de participants de cadascun dels tallers i dels formularis en línia.

3.1. Número de participants

El total de participants en el conjunt dels quatre tallers i dels formularis en línia ha estat de **55 persones**, la majoria com a representants d'alguna organització, empresa o entitat (només quatre persones han participat a títol individual).

El nombre de participants per taller ha estat similar (al voltant de la quinzena de persones) llevat del segon, el que va tenir lloc a la Garrotxa, amb una participació significativament menor. Diverses raons podrien explicar aquest fet, si bé una de les més plausibles seria que únicament agents de dos ENPE (Zona Volcànica de la Garrotxa i Capçaleres del Ter i del Freser) hi estaven directament vinculats.

GRÀFIC 1. NOMBRE DE PARTICIPANTS EN ELS QUATRE TALLERS TERRITORIALS I ALS FORMULARIS EN LÍNIA

Font: elaboració pròpia.

En general, el nombre de participants als tallers, si es compara amb el nombre d'agents que havien estat convocats, es considera baix. Com s'observa en l'apartat següent, alguns perfils d'agents que s'havien convocat pràcticament no van assistir als tallers. Altres raons externes als tallers, com ara el context polític, també van poder afectar. De fet, el taller núm. 3, previst inicialment per al 3 d'octubre, es va posposar a causa de l'aturada general que va haver-hi a Catalunya aquell dia.

La participació via formularis en línia va ser força baixa, únicament tres persones van fer ús d'aquesta via.

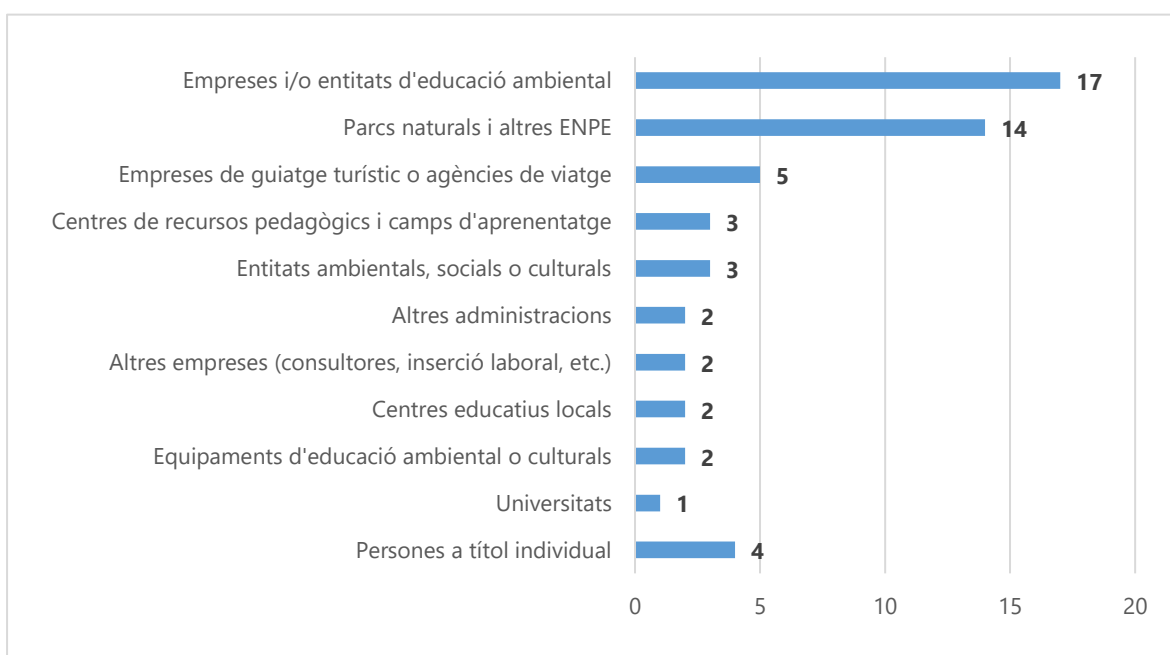
3.2. Perfil dels participants

Es va convocar una gran diversitat de perfils d'agents atesa la transversalitat de l'educació i el voluntariat ambiental. Concretament, es van convocar:

- Empreses i/o entitats d'educació ambiental (o associacions que els representen)
- Empreses de guiatge turístic o agències de viatge (o associacions representants)
- Entitats de voluntariat ambiental
- Equipaments d'educació ambiental, museus o altres equipaments culturals
- Allotjaments amb activitats educatives (albergs, refugis...)
- Entitats ambientals, socials o culturals
- Centres educatius locals (direcció, professorat)
- Centres FP i escoles d'adults
- Universitats
- Centres de recursos pedagògics (CRP) i Camps d'aprenentatge
- Administracions locals
- Parcs naturals i altres ENPE
- Altres administracions
- Altres empreses (consultores, inserció laboral, etc.)

Els 55 participants es van distribuir segons els perfils següents.

GRÀFIC 2. PERFILS DE PARTICIPANTS EN ELS QUATRE TALLERS TERRITORIALS I ALS FORMULARIS

Font: elaboració pròpia.

Com es pot observar en el gràfic anterior, dos perfils de participants van ser els més nombrosos: les empreses i/o entitats d'educació ambiental (o associacions que els representen), i els responsables o tècnics de parcs naturals i altres ENPE. En part, és lògic atès que són els tipus d'agents més directament implicats en la coordinació i l'execució d'activitats d'educació ambiental. Les empreses de guiatge turístic, en alguns casos molt properes a l'educació ambiental, van ser el tercer tipus de perfil que més va participar.

Pot sobtar que entre els participants no hi figurés cap entitat de voluntariat ambiental. Això s'explicaria per dues raons: la primera, perquè algunes de les entitats d'educació ambiental, o de les entitats ambientals, socials i culturals participants també ho són de voluntariat, però en autodefinir-se no utilitzen aquest concepte i en prefereixen d'altres. Això fa pensar que el voluntariat és una línia d'acció o instrument més dels que utilitzen aquestes entitats, si bé no el principal. I la segona raó, pel baix grau de desenvolupament del voluntariat ambiental en els ENPE.

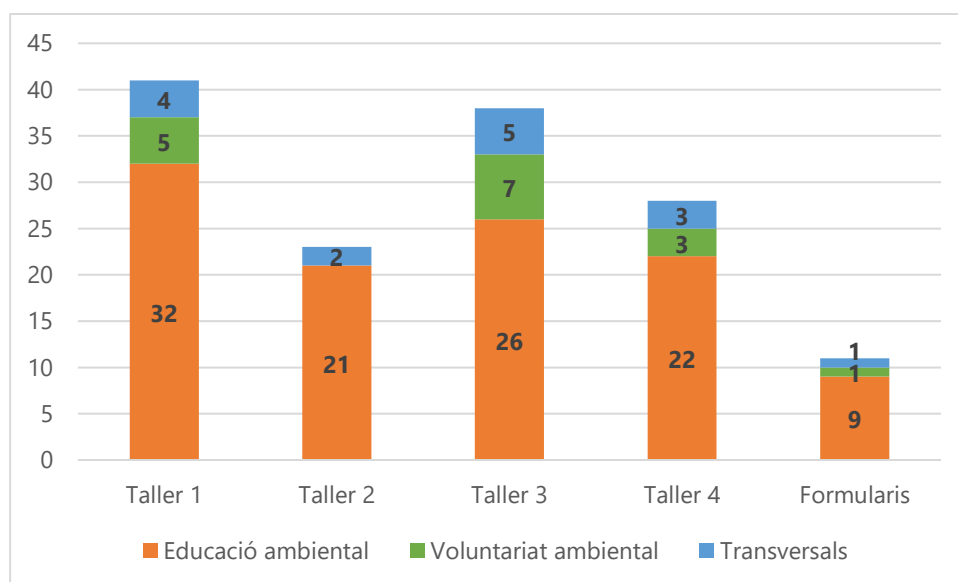
Hi ha dos perfils que també hagués estat interessant que participessin, però que malauradament no ho van fer o ho van fer de manera residual. Són les administracions locals i, sobretot, els centres educatius locals (fossin directors o mestres). Només va participar una mestra i un tècnic d'un institut municipal que agrupa les escoles de la ciutat d'Olot.

4. APORTACIONS DELS PARTICIPANTS

En el conjunt de tallers i a través dels formularis en línia es van recollir un total de **141 aportacions**. La gran majoria (110) es referien a l'àmbit de l'educació ambiental. El nombre d'aportacions en l'àmbit del voluntariat ambiental (16) i en un àmbit més general o transversal (15) van ser molt inferiors (vegeu Gràfic 3).

Els tallers que van generar més aportacions van ser el primer (41) i el tercer (38), mentre que el segon (amb un sol grup de treball) i el quart en van generar menys (23 i 28, respectivament) (vegeu Gràfic 3). A través dels formularis en línia es van recollir 11 aportacions.

GRÀFIC 3. NÚMERO D'APORTACIONS FETES EN CADA TALLER I VIA FORMULARIS ABANS DE LA SEVA INTEGRACIÓ

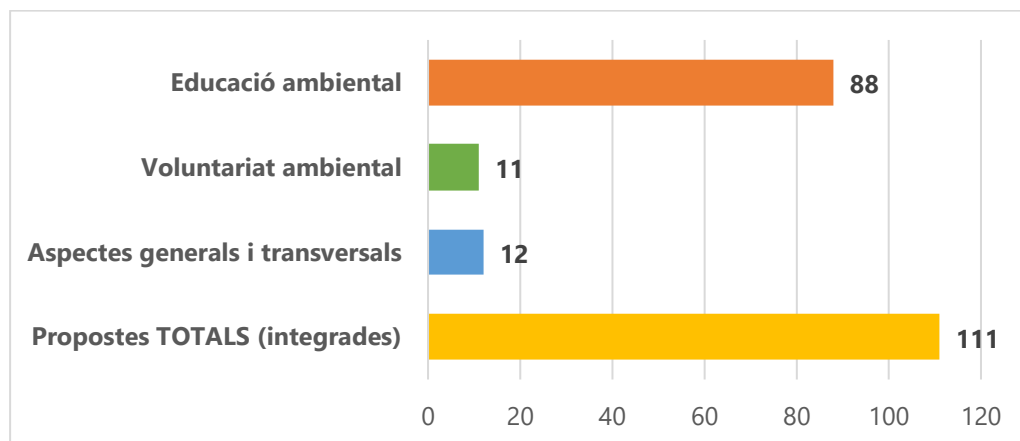
Font: elaboració pròpia.

Ara bé, i com era d'esperar, va succeir que una mateixa aportació es va proposar en més d'un taller (o a través d'alguna resposta dels formularis), per la qual cosa en aquest informe s'ha fet un exercici d'integració d'aquelles propostes similars. Un cop feta aquesta integració, en el conjunt de tallers i a través dels formularis en línia es van aportar **111 propostes**. El Gràfic 4 mostra la distribució d'aquestes propostes segons si es refereixen a educació ambiental, voluntariat ambiental o són de caire general o transversal.

Atès que la gran majoria de propostes se centren en educació ambiental, el Gràfic 5 mostra com aquestes propostes es distribueixen segons diferents temàtiques. Com es pot observar, les dues temàtiques de l'àmbit de l'educació ambiental amb

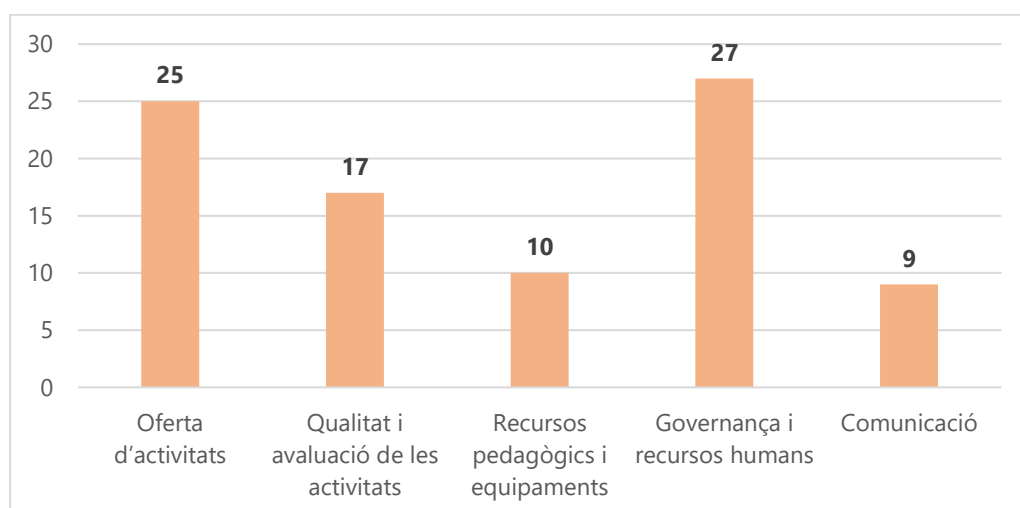
més propostes rebudes són les vinculades a l'oferta d'activitats (25 propostes) i a la governança (27 propostes).

GRÀFIC 4. NÚMERO DE PROPOSTES FETES ALS TALLERS I VIA FORMULARIS UN COP INTEGRADES

Font: elaboració pròpia.

GRÀFIC 5. NÚMERO DE PROPOSTES SEGONS DIVERSES PERSPECTIVES DE L'EDUCACIÓ AMBIENTAL

Font: elaboració pròpia.

Tot seguit es mostren les aportacions efectuades un cop fet l'exercici d'integració. Cadascuna respon a un criteri, aspecte clau o proposta d'acció que hauria d'incorporar el Pla estratègic, i consta d'un titular que la sintetitza i d'un text que la desenvolupa. Al final del titular, i entre parèntesi, s'indica si aquella aportació va sorgir en el taller 1 (T1), el taller 2 (T2), el taller 3 (T3), el taller 4 (T4) o via formularis en línia (F). També pot passar que sorgís en més d'un taller (T1+T2, per exemple). El fet que una aportació s'hagi plantejat en més d'un taller (o sigui coincident amb alguna procedent dels formularis) podria ser indicador d'un suport més sòlid, tot i que no necessàriament.

4.1. Aspectes generals i transversals

- 1. Aconseguir que la conservació de la natura i l'educació ambiental siguin valors de país (T3)**

Cal una aposta clara d'aquesta estratègia per fer arribar la importància de la conservació de la natura a la ciutadania i alhora consolidar la funció pedagògica dels ENPE, que fins ara no ha estat una prioritat de gestió.
- 2. Reforçar el paper dels ENPE en l'àmbit de l'educació ambiental formal (T4)**

Cal reforçar la descoberta i coneixement del medi natural a través dels ENPE i, en detriment d'altres temes (com l'eficiència energètica) que poden ser tractats a l'aula o en d'altres tipus d'equipaments. En un sentit més específic, els serveis ecosistèmics (etnografia, usos i costums) en el passat i molt especialment en el present són altres continguts d'interès que cal abordar.
- 3. Incloure, de manera més explícita, la conservació de la natura i els espais naturals protegits dins els currículums educatius (T4)**

Una proposta que requereix la intervenció i un acord previ amb el Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya.
- 4. Preveure accions divulgatives i educatives en tots els projectes de conservació o de desenvolupament socioeconòmic (T3)**

Caldria que els projectes de conservació o de desenvolupament socioeconòmic tinguessin una part fixa dedicada a accions divulgatives i educatives, garantint així que tots ells tenen un component comunicatiu i educatiu clau per a la seva valoració social.
- 5. Planificar l'educació ambiental a tots els ENPE amb una visió a mig-llarg termini i uns objectius comuns (T1)**

L'educació ambiental, per garantir que sigui efectiva, s'ha de planificar a llarg termini. Un participant apuntava amb una visió de mínim 10 anys vista. D'altra banda, cal que tots els ENPE estableixin uns objectius comuns per a l'educació ambiental i, a partir d'aquí, uns objectius específics en funció de les particularitats de cada ENPE.
- 6. Garantir que el compromís de les Administracions amb l'educació ambiental als ENPE és seriós i es manté estable amb el temps (T1+T2)**

En les darreres dècades l'aposta política per l'educació ambiental als ENPE ha anat variant, fet que no ha permès desenvolupar projectes i programes a llarg termini. Cal revertir aquesta situació com a punt de partida imprescindible per iniciar una estratègia. L'estabilitat al llarg del temps és clau per garantir que els projectes, els programes i les relacions amb els centres escolars es consoliden.

7. **Dotar els ENPE de més recursos humans i econòmics (T1)**
Per a diversos participants, condició indispensable per garantir el desplegament i la millora dels àmbits d'educació i voluntariat ambiental.
8. **Aconseguir que l'educació ambiental s'integri en la planificació de la gestió dels ENPE i contribueixi a donar resposta als objectius de gestió (T2)**
En el moment de redactar els plans de gestió o els programes anuals de gestió dels ENPE, caldria que l'educació ambiental tingués també un rol determinant atès que pot ajudar a complir amb diversos objectius, inclosos els de conservació i els de desenvolupament local. En aquest sentit, es podrien programar i ofertar a les escoles activitats que comportin un benefici directe a l'ENPE, tal com demanden alguns centres (i tal com s'exposa en una altra aportació). Aquesta aportació està relacionada amb la núm. 4
9. **Garantir que el Pla estratègic particular de cada ENPE contempli les seves singularitats i sigui fruit d'un treball transversal entre els diversos àmbits de gestió (T2+T3+T4)**
Es valora que l'estratègia conjunta serveixi per homogeneïtzar alguns aspectes necessaris sobre la visió i gestió de l'educació i el voluntariat ambiental, però es posa de manifest la importància de contemplar les singularitats dels diferents ENPE. Detectar bé les singularitats de cada ENPE permetrà definir adequadament la seva estratègia particular d'educació i voluntariat ambiental. Aquesta estratègia, a més a més, hauria de ser fruit d'un treball transversal entre els diversos àmbits de gestió de l'ENPE (ús públic, educació ambiental, conservació i desenvolupament socioeconòmic, etc.).
10. **Aprofitar les estructures existents i revisar els programes vigents o passats (T3)**
En el moment d'elaborar l'estratègia general del conjunt d'ENPE i sobretot les estratègies particulars, cal avaluar tota la feina feta fins al moment i aprofitar aquelles estructures, programes i continguts que segueixin sent útils.
11. **Garantir l'aplicació, continuïtat i avaluació externa de les accions que es derivin del Pla estratègic (T3+F)**
Es considera imprescindible dedicar esforços en definir uns instruments i directrius que garanteixin l'aplicació del Pla estratègic i una certa autonomia, de manera que es puguin assolir els objectius establerts. També caldria establir mecanismes de seguiment i avaluació del desenvolupament del Pla estratègic per part d'entitats externes com ara la XVAC (Xarxa de Voluntariat Ambiental de Catalunya) o entitats del territori de cada ENPE (via les taules de participació previstes a l'aportació núm. 89).

12. Diversificar l'àmbit d'actuació territorial de les activitats d'educació i voluntariat ambiental dels Parcs Naturals de l'Alt Pirineu i el Cadí-Moixeró, integrant també la comarca de l'Alt Urgell (T3)

Segons alguns participants, la comarca de l'Alt Urgell és, per motius diversos, un espai d'actuació de segon ordre per als òrgans gestors dels ENPE. Cal dedicar esforços per programar activitats en aquesta comarca i tenir més en consideració la població local que hi viu.

4.2. Oferta d'activitats

Aquest àmbit va generar un gran nombre d'aportacions. Les propostes per millorar l'oferta d'activitats dels ENPE es poden abordar des de diverses perspectives. Per facilitar-ne l'ús posterior, s'han agrupat primer aquelles que es vinculaven a objectius, continguts i temàtiques. A partir d'aquí, s'han distingit totes aquelles propostes per a les activitats d'educació formal (centres educatius), i les propostes per a les activitats dirigides a altres destinataris (àmbit no formal).

Objectius, continguts i temàtiques

13. Educar en la complexitat del medi ambient (T1)

Cal entendre els ENPE com un conjunt d'elements relacionats entre sí i amb la resta del territori i transmetre aquesta complexitat de manera senzilla.

14. Garantir que els programes i activitats d'educació ambiental dels ENPE tinguin una aplicació pràctica i ajudin a modificar conductes del dia a dia dels seus destinataris (T3)

Cal que els programes estiguin basats en l'educació per a l'acció, en oferir coneixements però també pautes per afrontar problemàtiques del dia a dia com ara les relacionades amb el canvi climàtic, la contaminació, l'estalvi d'aigua i d'altres pròpies de cada territori on s'insereix l'ENPE.

15. Integrar temàtiques ambientals d'actualitat –com el canvi climàtic– en els programes d'educació ambiental (T1)

D'acord amb el 2n objectiu estratègic del Pla ("Conscienciar sobre les problemàtiques socioambientals que existeixen als ENPE i fomentar la cerca i proposta de solucions per afrontar-les i resoldre-les"), es destaca la importància que els programes d'educació ambiental abordin reptes socioambientals com ara el canvi climàtic.

16. Abordar les tres funcions principals dels ENPE en els programes d'educació ambiental (T1)

Interrelacionar l'educació ambiental amb la conservació i el desenvolupament socioeconòmic local esdevé un aspecte clau per contextualitzar les accions educatives i alhora que aquestes abordin les necessitats de l'entorn i contribueixin a fer-hi front.

17. Donar a conèixer, sobretot en l'àmbit no formal, les figures de protecció dels ENPE i les seves implicacions en la gestió (T1)

Es considera important donar a conèixer les diferents figures de protecció d'espais naturals i les seves implicacions entre els visitants i usuaris per vetllar per la seva millor conservació i apropar els visitants a la gestió dels ENPE.

18. Programar visites o activitats per donar a conèixer la vida als ENPE i els seus productes locals, i fer-ho a través de la mateixa població local (T1)

La descoberta de la vida als ENPE i dels seus productes locals de la mà dels seus protagonistes (com fa el programa "Benvinguts a pagès") pot esdevenir un reclam per apropar la ciutadania a la realitat de l'ENPE i contribuir al seu desenvolupament local.

19. Integar i afavorir els camps de treball i els campaments en l'oferta d'activitats d'educació ambiental (T1+F)

Els camps de treball i els campaments de diversos dies (sovint promoguts per entitats escoltes) esdevenen una oportunitat de reforçar l'impacte emocional i el component vivencial i de vinculació a l'ENPE entre els seus participants. També són un marc idoni per desenvolupar-hi activitats d'aprenentatge i servei (APS). Els programes d'educació ambiental dels ENPE haurien d'integrar aquesta tipologia d'activitats en la seva oferta.

20. Dissenyar propostes conjuntes relacionades amb el medi marí en aquells ENPE marins (T1)

Els ENPE litorals permeten treballar continguts específics sobre el medi marí, que alhora poden ser compartits entre diferents ENPE o esdevenir l'eix vertebrador d'alguna proposta educativa conjunta entre diferents ENPE marins.

Activitats en l'àmbit formal (per a centres educatius)

21. Elaborar projectes educatius que comportin un procés continuat en el temps (T1+T3+T4)

Es posa de manifest que les sortides d'un dia, puntuals i descontextualitzades, no tenen un impacte suficient en l'alumnat. Especialment amb els centres educatius locals, cal apostar per projectes educatius que comportin un procés continuat en el temps i que permetin aprofundir en l'aprenentatge i la vivència. Més enllà d'oferir activitats puntuals, cal potenciar projectes que s'allarguin diverses sessions, que aprofundeixin i que vagin acompanyats d'un treball previ

i posterior a l'aula. Aquests projectes continuats sempre oferiran millors resultats.

22. Aconseguir que l'educació ambiental esdevingui una disciplina transversal a les escoles i que es mantingui al llarg de tots els cursos (T3)

Tal com passa amb altres disciplines com l'educació musical, l'educació ambiental hauria de tenir un protagonisme continuat al llarg de les diverses edats escolars. D'arguments no en falten, atès que la natura s'ha demostrat com una font de d'identitat, felicitat i salut. A cada edat aquesta educació ha de buscar objectius diferents: si als més petits cal consolidar el vincle emocional amb la natura a través del joc i la curiositat, en edats més avançades cal ajudar a empatitzar amb els elements naturals i que l'ésser humà es visualitzi com una part més i ínfima de la natura.

23. Oferir activitats significatives basades en accions directes sobre el terreny (que comportin beneficis a l'ENPE i apropiació social), i així donar resposta a aquest tipus de demanda que fan diversos centres educatius (T2)

Això comporta que les activitats ofertades es vinculin a projectes de gestió dels ENPE, o a estudis (inventaris, censos, etc.) que s'estiguin impulsant i requereixin l'obtenció de dades. Aquestes activitats permeten visualitzar resultats concrets i beneficis directes, i generen un sentiment d'apropiació de l'ENPE per part de tota la comunitat educativa.

24. Considerar les necessitats i particularitats de les escoles a l'hora de dissenyar activitats d'educació ambiental (T3)

Sempre que sigui possible dissenyar activitats a mida amb les escoles, cal respectar les seves particularitats, com per exemple aquells centres on el treball per projectes és part essencial del seu model educatiu.

25. Donar resposta a les necessitats educatives específiques d'educació secundària, batxillerat i graus universitaris (T1)

Cal conèixer les necessitats específiques d'aquest tipus de destinataris i adequar les propostes d'activitats i els materials educatius. A secundària no es tracta només de complementar i afegir complexitat als continguts destinats a primària.

26. Incorporar com a dos nous tipus d'activitats les sortides a l'entorn proper de les escoles i les activitats dins de l'escola (T3)

Moltes activitats ofertades pels ENPE són descartades pels centres educatius per dificultats logístiques i manca de recursos econòmics per organitzar els desplaçaments als punts on tenen lloc les activitats. Per afrontar aquesta situació, es proposa que l'oferta pedagògica dels ENPE planifiqui sortides a l'entorn proper de les escoles, atès que en la major part de casos hi ha potencial en aquest sentit. De manera complementària, també caldria plantejar activitats

dins de l'escola vinculades a la natura urbana, a l'observació meteorològica, a la lectura del paisatge... que aprofiti estructures existents (patis, sorrals) i nous equipaments (menjadores per a ocells, lupes, etc.).

27. Oferir activitats específiques per als centres educatius locals que ajudin a visualitzar els ENPE com a espais generadors d'oportunitats laborals (T2)

Les activitats educatives han de facilitar l'apropiació dels ENPE per part dels centres i els alumnes, i reforçar el seu sentiment de pertinença. I en aquest cas demostrant que els ENPE creen oportunitats de treball i emprenedoria (contribueixen al desenvolupament local) i poden ajudar a la gent jove a quedar-se al territori i no haver de marxar fora.

28. Ofertar activitats extraescolars i itineraris interpretatius als centres educatius locals (T4)

Es considera que cal reforçar l'oferta pedagògica adreçada als centres educatius locals. Alguns participants consideren que els infants dels centres educatius no coneixen massa el territori i el trepitgen poc. En aquesta línia, es proposa reforçar l'oferta de sortides de camp al llarg dels diversos cursos, tot i que es destaca que sovint la despesa en transport esdevé un obstacle per poder-les realitzar.

D'altra banda, ja sigui des dels programes propis dels ENPE, com per part d'empreses i entitats d'educació ambiental, es proposa oferir a les escoles locals activitats extraescolars, que vagin més enllà de l'horari dels centres. Les escoles valoren positivament aquest tipus d'activitats i les entenen també des d'un vessant educatiu, per poder abordar qüestions i temàtiques que no han pogut abordar.

29. Vetllar per la integració curricular de les activitats d'educació ambiental i que al mateix temps responguin a necessitats de gestió dels ENPE (T2+T3)

Tot i que, segons els resultats de la diagnosi, moltes de les activitats educatives dels ENPE ja integren els continguts curriculars, es proposa fer un treball conjunt a tots els ENPE per facilitar i coordinar aquesta tasca. Aquest criteri genera qualitat i genera interès i proximitat entre les dues parts.

Activitats en l'àmbit no formal

30. Dissenyar i oferir activitats específiques per a públics diversos (població local i gent gran, públic adult en general, agents socioeconòmics, etc.) adaptades als seus interessos i necessitats (T2+T4+F)

L'educació ambiental ha d'anar més enllà de les escoles. Entre els destinataris dels programes d'educació ambiental dels ENPE, hi haurien de tenir un protagonisme especial la població local i els agents socioeconòmics del territori

(que en molts casos són les mateixes persones). També la gent gran, un públic interessat en realitzar activitats d'esport i salut a l'aire lliure als que també es podria adreçar una oferta específica, i el públic adult en general, a qui se li hauria d'oferir una diversitat d'activitats més àmplia.

Les activitats ofertades a aquests col·lectius s'han de dissenyar d'acord amb les necessitats de gestió específiques de cada ENPE i a les necessitats i interessos de cada públic. De fet, l'adaptació als interessos dels diferents destinataris es considera un aspecte clau previ al disseny de l'oferta. Aquest disseny a mida requereix un coneixement dels diferents agents per part dels tècnics de l'ENPE i una relació directa i constant amb ells.

31. Dissenyar i implementar programes específics dirigits a la població i a les entitats locals (T1+T3)

Cada ENPE ha de dissenyar programes específics per als destinataris locals que tinguin en compte les diverses particularitats territorials, que s'adeqüin a les seves necessitats, que siguin atractius i que busquin implicar-los en la descoberta i gestió de l'ENPE. Cal que agricultors, ramaders, pescadors... i població local entenguin les importants funcions dels ENPE, cosa que no sempre passa.

Un participant dubta de si cal fer explícit davant d'aquest tipus de destinataris que s'està fent educació ambiental, ja que això pot generar un cert rebuig. En qualsevol cas, cal pensar en activitats adaptades a aquests col·lectius i pensar que els continguts educatius es poden transmetre amb activitats dissenyades a propòsit, o introduint petites píndoles informatives en altres activitats més generalistes (xerrades ciutadanes) o específiques (reunions de treball, comissions consultives, etc.).

32. Oferir activitats veritablement pensades per a famílies atès que són un públic que genera una demanda no ben atesa (T2)

Molts ENPE no ofereixen activitats pensades (ni promocionades) específicament per a famílies amb fills. Les activitats per aquest públic s'han de dissenyar per tal que siguin còmodes i atractives alhora, amb un component lúdic important.

33. Programar festes i activitats als ENPE obertes a tota la ciutadania ("Dia o Festa del Parc") coincidint amb efemèrides de caire ambiental i fer-ho amb una visió conjunta (T1+T2)

La programació d'activitats festives d'ampli abast als ENPE és una oportunitat per apropar la població local i la ciutadania general als ENPE. Es poden emmarcar dins d'efemèrides (Dia Europeu dels Parcs Naturals, Dia Mundial de les Aus, etc.) i aprofitar la seva repercussió social i mediàtica.

Tot i que actualment existeixen activitats ofertes pels ENPE els dies d'aquestes efemèrides, no estan dissenyades des d'una visió conjunta ni promocionades de manera coordinada. Fer-ho entre diferents ENPE o la seva totalitat permetria una visió de conjunt dels ENPE. Un model a considerar en aquest sentit són els dels parcs naturals francesos que formen part de la Xarxa transfronterera Pirineus Vius, que organitzen cada any les festes dels parcs (amb xerrada temàtica associada) o la trobada de refugis.

34. **Fomentar el potencial educatiu dels professionals del sector primari (T3)**
A banda de dissenyar programes específics per als professionals del sector primari, cal fomentar la seva col·laboració activa en diverses propostes pedagògiques dirigides a altres destinataris. Esdevé una oportunitat de posar en valor aquestes activitats econòmiques vinculades al territori i alhora afavorir el desenvolupament local del territori, que és una altra de les funcions principals dels ENPE.
35. **Establir projectes d'aprenentatge i servei (APS) en ENPE en coordinació amb entitats escoltes i guies (F)**
Activitats de servei i aprenentatge que es puguin desenvolupar en ENPE amb la col·laboració dels tècnics dels òrgans gestors.
36. **Dissenyar i implementar programes específics dirigits a empreses (T3)**
No hi ha una oferta d'activitats gaire àmplia adreçada a empreses. Per contra, es considera que les empreses poden ser destinataris/ambaixadors interessants per difondre els valors dels ENPE i per tant cal potenciar.
37. **Incloure continguts i criteris ambientals en les curses de muntanya o activitats esportives similars (T4)**
Si bé les curses de muntanya no es consideren activitats pròpies d'educació ambiental, es comenta la necessitat que aquest tipus d'esdeveniments integrin criteris de sostenibilitat en l'organització, els avituallaments o la proposta d'allotjaments (si escau). També es recomana el disseny del/s recorreguts segons criteris de freqüentació i conservació així com integrar elements de descoberta entre els participants, més enllà del foment de l'esport i del caire competitiu d'aquest tipus d'esdeveniments.

4.3. Qualitat i avaluació de les activitats

La qualitat es pot abordar des de múltiples punts de vista. Per això, les aportacions s'han agrupat segons si són generals, si plantegen criteris metodològics i pedagògics, si proposen instruments per acreditar la qualitat, si aborden la formació en qualitat o si són millores en relació amb l'avaluació d'activitats i programes.

Aspectes generals sobre la qualitat

38. **Consensuar continguts mínims, mètodes comuns, criteris de qualitat i instruments que han de complir i disposar les activitats i els programes d'educació ambiental als ENPE (T2+T3+T4)**

El Pla estratègic hauria de servir per definir continguts mínims i mètodes de treball comuns (inclosos uns criteris de qualitat) de l'educació ambiental per al conjunt dels ENPE. Exigir qualitat s'ha d'interioritzar com una necessitat i com una via per aconseguir que les activitats es mantinguin en el temps dins les escoles, i sobretot perquè la demanda creixi i s'estengui cap a altres cicles i cap a altres escoles.

39. **Entendre els criteris de qualitat que han de regir les activitats des de múltiples punts de vista, més enllà dels criteris pedagògics (T2)**

La "qualitat" de les activitats també ha de venir regida per altres criteris més enllà dels pedagògics. Així, criteris laborals que evitin la precarietat que viuen els educadors, criteris de sostenibilitat en el desenvolupament de les activitats, la gestió d'equipaments, etc.

40. **Revisar a l'alça el preu de les activitats que fixen els contractes d'assistència dels ENPE com a garantia de qualitat i de millora de les condicions laborals (T2)**

Segons representants de les empreses d'educació ambiental, els preus de partida de les activitats que es fixen en els contractes de l'administració són baixos (i més que s'han de rebaixar per intentar guanyar-los). Una situació que porta a la precarietat laboral i equips inestables (perquè quan algú troba una millor opció marxa), cosa que redunda en la qualitat.

Criteris metodològics i pedagògics

41. **Construir activitats conjuntament entre els ENPE i els centres educatius per garantir que funcionin (T2)**

Sovint les activitats s'ofereixen als centres quan ja estan completament dissenyades i això fa que generin poc interès entre els docents. Una oferta estàtica no funciona. Cal canviar la metodologia i estar oberts a oferir activitats obertes a ser canviades o adaptades, o bé a construir activitats conjuntament des de zero.

42. **Dissenyar, des de zero, activitats adaptades a cada cicle educatiu (T2)**

En alguns casos es dissenya una activitat i després es va adaptant a cadascun dels cicles educatius. Està demostrat que això no funciona, que les activitats s'han de dissenyar des d'un inici pensant en el cicle educatiu a qui van dirigides.

43. **Oferir activitats de fàcil aplicació pels centres i els docents** (T2)
En alguns casos els ENPE ofereixen activitats molt pautades amb recursos pedagògics associats molt complets. I això no sempre funciona ja que els mestres ho perceben massa complicat.
44. **Assignar un referent professional que orienti els mestres** (T2)
Un dels aspectes més valorats pels docents és que tinguin un professional referent amb qui puguin resoldre dubtes sobre l'activitat o el projecte, amb qui puguin dissenyar conjuntament l'activitat, i que els faci un seguiment adequat.
45. **Disposar i enviar prèviament al professorat una fitxa d'informació que serveixi per contextualitzar l'activitat a realitzar** (T4)
Una fitxa que permetrà que l'activitat sigui més fluida.
46. **Incorporar i prioritzar el component vivencial, lúdic i de gaudi en les activitats dirigides a tots els públics** (T1+T2)
Les activitats que emocionen, diverteixen i sedueixen són les que deixen petjada en el temps i les que aconsegueixen que la gent jove, de gran, s'aficioni a la natura i la respecti. Quan es dissenyin activitats d'educació ambiental, valorar sempre d'introduir-hi accions vivencials, emotives. El component educatiu i el component lúdic s'han de fusionar per oferir activitats senzilles i atractives que arribin a públics amplis i diversos. Activitats basades en els guiatges però també en itineraris interpretatius (amb algun component de joc, de repte, de recerca, i no únicament de seguir un itinerari amb un fulletó explicatiu), en activitats lúdiques, etc.
47. **Conèixer i introduir les tècniques de la interpretació del patrimoni i valorar la interpretació ambulant sobre el terreny** (T4)
En el context de l'educació no formal, cal dominar bé les tècniques de la interpretació del patrimoni. Des del ENPE, s'hauria de fomentar aquest tipus de formació. Igualment, valorar de fer activitats "ambulants", en les que l'educador o intèrpret es troba sobre el terreny, en punts freqüentats, i aborda els visitants allà presents per oferir-los explicacions breus de l'entorn.

Instrumentes per garantir la qualitat

48. **Dissenyar i atorgar una acreditació o autorització a les empreses que vulguin fer activitats d'educació ambiental dins dels ENPE i que serveixi per garantir uns criteris mínims de qualitat** (T1+T4)
Per garantir que es compleixin uns mínims de qualitat, seria convenient que les empreses que volguessin fer activitats d'educació ambiental dins dels ENPE necessitessin algun tipus d'autorització que caldria renovar any a any. El tràmit hauria de ser àgil i senzill, evitant sistemes antiquats com el correu postal. Per

obtenir l'autorització s'haurien de complir alguns requisits, entre els quals assistir a sessions de formació en tècniques d'educació ambiental o fer el curs de bons coneixedors de l'ENPE. En paral·lel, caldria controlar qui disposa d'autorització i qui no.

Una alternativa a l'autorització seria una acreditació voluntària que també anés lligada al compliment d'uns requisits relacionats amb la qualitat.

49. Promocionar i recomanar aquelles empreses/entitats que comptin amb l'autorització/acreditació de cada ENPE, a poder ser amb una imatge comuna (T1)

Aquelles empreses/entitats d'educació ambiental que estiguin autoritzades o acreditades haurien de gaudir d'una promoció activa i diferenciada per part dels ENPE. En clau comunicativa, s'hauria de crear alguna imatge de marca, fins i tot, per distingir aquestes empreses/entitats.

Formació en qualitat

50. Definir el rol que els òrgans gestors dels ENPE han de tenir respecte la formació de les empreses i entitats d'educació ambiental i, a partir d'aquí, organitzar o bé promoure i canalitzar programes formatius en tècniques d'educació ambiental i criteris de qualitat (T4)

Els participants constataren una manca de formació especialitzada entre algunes empreses i entitats que ofereixen activitats d'educació ambiental als ENPE. Més enllà dels cursos de "bons coneixedors dels parcs" que ofereixen alguns ENPE (i que serveixen, sobretot, per tenir coneixements bàsics de l'entorn), el que cal és formació en criteris de qualitat i tècniques d'educació i interpretació ambiental.

Segurament, els ENPE haurien de facilitar, promoure i canalitzar programes formatius d'aquest tipus, si escau en el marc dels programes d'actuacions de les Cartes Europees de Turisme Sostenible (CETS) que tenen alguns ENPE.

51. Garantir, a través de sessions d'intercanvi i de formació periòdiques organitzades pels òrgans gestors dels ENPE, que les empreses i entitats d'educació ambiental apliquen uns criteris mínims de qualitat i ofereixin uns continguts i missatges comuns (T1+T3)

L'educació ambiental és una disciplina viva i en constant evolució. Cal, doncs, que les empreses i entitats que s'hi dediquen estiguin al dia i puguin formar-se en nous criteris de qualitat i intercanviar bones pràctiques. Des dels ENPE es podrien fomentar trobades periòdiques amb aquesta finalitat.

En cada ENPE, o per grups d'ENPE, es podrien organitzar cada 2 anys unes 2-3 sessions de formació i intercanvi dirigides a les empreses/entitats que servissin per transmetre i compartir criteris de qualitat (com els de la guia elaborada per la SCEA), informar sobre les novetats científiques (descobriments) i de gestió de l'ENPE, i fomentar el coneixement mutu i el treball en xarxa. Aquestes sessions serien periòdiques, a diferència dels cursos de bons coneixedors dels ENPE, que les empreses o entitats només haurien de fer un cop.

52. Formar també en qualitat als tècnics dels ENPE (T1)

Més enllà de les empreses i les entitats, els tècnics dels ENPE dedicats a l'educació també haurien de rebre cursos i formacions sobre educació ambiental i criteris de qualitat.

Avaluació

53. Avaluat periòdicament l'oferta d'activitats que ofereixen els ENPE i, a partir dels resultats, filtrar aquelles que tenen menys demanda i prioritzar aquelles més ben valorades (T2+T3+T4)

Sovint l'avaluació d'activitats només s'utilitza per fer informes, i no per a la seva veritable finalitat, que és introduir millores en el disseny i execució de les activitats i programes. Cal enfortir, doncs, la cultura de l'avaluació a tots els nivells, entre els que avaluen i els que són avaluats. Els resultats de les avaluacions han de servir per prendre decisions i plantejar canvis en les ofertes pedagògiques. Alhora esdevé una possible via de reconeixement per a la bona tasca realitzada per part de les empreses o entitats d'educació ambiental.

Hi ha activitats ofertades que, per raons diverses, tenen poca o nul·la demanda entre els centres educatius. Tot i que costi, aquestes activitats s'haurien d'eliminar dels catàlegs quan aquests es revisin; una revisió que hauria de produir-se de manera periòdica. En el mateix sentit, cal mantenir aquelles activitats que funcionen i tenen demanda.

54. Millorar els mecanismes d'avaluació de les activitats i adaptar-los als destinataris (T4)

Cal utilitzar els instruments d'avaluació més adequats per a cada tipus de destinatari. Així, per exemple, els mestres estan més habituats a emplenar qüestionaris d'avaluació (que haurien de ser el més curts possible), però amb el públic general funciona millor una avaluació informal (de paraula) en un clima de confiança. D'altra banda, no cal oblidar els alumnes, atès que quasi mai avaluen; una idea seria que qualsevol activitat acabés amb una breu conversa amb ells per esbrinar allò que més els ha agradat i el que no, detectar si han après continguts, etc.

4.4. Recursos pedagògics i equipaments

55. Recopilar i modernitzar els materials pedagògics existents, o crear-ne de nous amb l'objectiu que siguin el més adequats possible als temps actuals (T1)

Malgrat que alguns ENPE disposen de bons recursos pedagògics, en molts casos són antics i s'han quedat completament desactualitzats. Caldria renovar-los si té sentit, o crear-ne de nous. Es proposen, entre d'altres, mapes interactius. Es proposa la creació d'un grup de treball que assumeixi aquesta tasca de recull, actualització i proposta de nous recursos.

56. Apostar per eines 2.0, que atrauen públics joves, en el procés d'actualització dels recursos pedagògics que s'utilitzen als ENPE, però en base a uns criteris clars per al seu ús (T3+T4)

L'ús i disseny de recursos 2.0 atractius podria ser un canal d'entrada i una motivació per a alguns públics. Més enllà del disseny de recursos pensats especialment per als adolescents i joves, acostumats i interessats en treballar amb aquest tipus d'eines, es proposa valorar la incorporació o adaptació d'aplicacions ja existents (com les *app* per a la identificació de plantes, per exemple) en el desenvolupament de les activitats.

Tanmateix, si bé les noves tecnologies esdevenen atractives, especialment per als adolescents, es desactualitzen ràpid i no sempre són l'eina més adequada. Caldrà valorar en cada cas l'ús i l'encaix de les noves tecnologies com a recurs pedagògic de les activitats d'educació ambiental, segons l'objectiu que persegueixin. Les sortides de camp, per exemple, poden fins i tot plantejar el repte contrari, és a dir, fomentar la "desintoxicació digital".

57. Crear una maleta pedagògica per a cadascun dels ENPE (T1)

Aquest tipus de maletes solen agrupar recursos diversos. En el procés de renovació que apunta la proposta anterior, es podria pensar en clau de "maleta", és a dir, de conjunt de recursos per a cada ENPE. En aquestes maletes algun recursos podrien ser compartits per tots els ENPE, i d'altres haurien de ser específics.

58. Integrar jocs atractius en l'oferta de recursos pedagògics (T1)

Els jocs tenen un component lúdic que poden esdevenir un reclam atractiu per algun tipus de públics i que es considera important integrar en l'oferta de recursos pedagògics.

59. Crear recursos educatius basats en la senzillesa (T2)

Sovint els recursos creats no s'utilitzen perquè els docents els troben massa complexos. Si se'n creen de nous, que siguin entenedors i fàcils d'utilitzar.

60. Prioritzar la col·laboració estable amb els centres i la creació conjunta d'activitats, com a pas previ a la creació de recursos (T2)

Segons alguns participants, la creació de nous recursos hauria de respondre a una necessitat clara fixada per l'escola després de planificar conjuntament activitats amb ells.

61. Supervisar des dels òrgans gestors els recursos pedagògics que utilitzen les empreses/entitats que operen a dins dels ENPE (T4)

Caldria garantir, en la mesura del possible, que els recursos pedagògics que utilitzen les empreses/entitats que operen a dins dels ENPE són els més adequats i els més actuals.

62. Oferir, des dels ENPE o des del propi Departament de Territori i Sostenibilitat, suport i facilitats a les empreses/entitats d'educació ambiental per a l'ús dels recursos i materials pedagògics públics (T4)

Les empreses i entitats haurien de poder accedir a tots aquells recursos públics (bancs de fotografies, recursos pedagògics, il·lustracions, etc.) que els puguin ser útils per a l'elaboració de materials pedagògics de suport a les activitats. En principi ja és així, però potser caldria més esforç de difusió, actualització i més facilitats.

Si bé el Pla estratègic conjunt no abordarà la qüestió dels equipaments (atès que és un àmbit que depèn molt de les particularitats de cada ENPE), en algun taller alguns participants van fer aportacions globals al respecte.

63. Explorar la possibilitat que cada ENPE disposi d'un terreny públic per dur a terme activitats d'educació ambiental formal i no formal (T1+T3)

El Parc Natural dels Aiguamolls de l'Empordà disposa d'un terreny públic (Mas Matà) que gestiona directament i que li permet cercar acords amb entitats de diversos tipus (no només de voluntariat) per organitzar-hi campaments i camps de treball des de fa anys. En la resta d'ENPE es podria explorar un sistema semblant, si bé no sempre pot existir aquesta possibilitat, i llavors es podrien cercar alternatives com acords amb camps d'aprenentatge o albergs.

64. Afavorir l'ambientalització dels equipaments d'ús públic situats als ENPE (F)

Una proposta que requereix de dotació de recursos i que hauria d'abastar tant els equipaments públics com els privats.

4.5. Governança i recursos humans

L'àmbit de la governança va generar un gran nombre d'aportacions i per aquest motiu s'ha considerat oportú agrupar-les en diverses temàtiques que van des dels propis recursos humans dels ENPE a les relacions i col·laboracions entre els òrgans gestors i una gran diversitat d'agents, entre els que destaquen les empreses o entitats d'educació ambiental i tots aquells vinculats al món educatiu.

Recursos humans dels ENPE

65. **Disposar, en cada ENPE, d'un/a tècnic/a dedicat/ada a jornada complerta a l'educació ambiental que permeti un contacte constant i personalitzat amb els diferents agents del territori** (T4)

Es considera imprescindible disposar d'aquest tècnic/a amb disponibilitat per trepitjar el territori i visitar els diferents agents per tal d'ajustar l'oferta pedagògica a les seves necessitats i tenir un diàleg constant i personalitzat amb ells.

66. **Garantir una bona coordinació i comunicació fluïda dins de cada equip gestor dels ENPE, que permeti la cerca de sinèrgies entre les diferents àrees, especialment entre la de conservació i la d'educació** (T2)

La coordinació dins de cada ENPE també és essencial. Si es vol que les activitats educatives estiguin alineades amb les necessitats i les línies de gestió de cada ENPE, és clau que existeixi una bona comunicació i treball conjunt a dins de cada equip gestor.

67. **Fomentar el treball conjunt entre ENPE amb afinitat geogràfica per assolir una "economia d'escala"** (T1)

Caldria que els ENPE propers estiguessin més predisposats a compartir recursos humans, a impulsar projectes conjunts... amb l'objectiu de ser més eficients.

68. **Millorar la coordinació entre els tècnics dels ENPE amb reunions fructíferes i que enforteixin relacions i teixeixin complicitats** (T2)

Abans que res, caldria deslligar l'educació i el voluntariat ambiental del grup actual de tècnics d'ús públic, que ja aborda moltes i diverses qüestions. A partir d'aquí, i citant experiències d'altres àmbits, un participant va proposar planificar una reunió cada trimestre i fer-les sobre el terreny, generant un clima de confiança, que permeti plantejar problemes, dubtes i propostes, i abordar-los conjuntament.

69. **Designar un coordinador de l'educació i voluntariat ambiental dels ENPE** (T1)

Cal designar un coordinador de l'educació i voluntariat ambiental dels ENPE.

Relació amb les empreses/entitats d'educació ambiental, incloses les que executen el programa d'educació ambiental dels ENPE

70. Allargar les concessions dels ENPE a les empreses/entitats que executen els programes d'educació ambiental per garantir relacions estables i projectes continuats amb els escoles (T1)

Guanyar-se la confiança de mestres i escoles és una tasca complexa i que s'assoleix a mig i llarg termini. L'educació ambiental als ENPE no hauria d'aspirar que una escola esculli una activitat puntual d'una oferta àmplia, sinó que l'escola i els ENPE impulsessin projectes continus i estables. Amb concessions d'un o dos anys, això és impossible i fins i tot contraproduent, ja que genera desencís entre les escoles en relació a allò que els poden aportar els ENPE.

71. Compartir personal tècnic entre els serveis d'informació i els d'educació amb l'objectiu de generar sinèrgies i donar estabilitat laboral (T2)

A priori es podria pensar que la informació turística i l'educació ambiental requereixen professionals amb perfils diferents. Però que un mateix professional assumeixi les dues funcions ("Educador informant") pot generar sinèrgies interessants i, sobretot, donar estabilitat als equips atès que les dues funcions poden ocupar jornades completes, evitant així la precarietat laboral que sovint hi ha entre informadors i/o educadors ambientals.

Algunes sinèrgies i beneficis d'aquest plantejament serien, per exemple, que la informació també pot estar tenyida d'educació, o que mentre els informadors estan en punts d'atenció oberts sense gent a atendre poden treballar també en l'àmbit de l'educació (per exemple, creant recursos pedagògics).

72. Valorar si l'execució dels programes d'educació ambiental dels ENPE s'ha de seguir fent per mitjà d'una única empresa/entitat, o a partir d'un programa coordinat entre diverses empreses/entitats (T1+T4)

Actualment una sola empresa/entitat executa el servei d'educació ambiental de cada ENPE. Potser caldria debatre aquest model i replantejar-lo per obrir-lo a més empreses o entitats. En el cas dels programes trimestrals de visites guiades subvencionades, els ENPE els acorden amb diverses empreses al mateix temps. Aquest model potser es podria extrapolar al programa d'activitats d'educació ambiental amb aquelles empreses que garanteixin uns criteris de qualitat mínims.

73. Definir adequadament el perfil professional (tasques) de l'educador ambiental i el salari mínim amb l'objectiu de dignificar la professió, garantir estabilitat, evitar la precarietat laboral i, al final, oferir un servei de qualitat (T3+T4+F)

La definició del perfil i les tasques de l'educador/a ambiental així com l'equip mínim necessari per al desenvolupament d'un programa pedagògic esdevé és necessari per garantir la seva qualitat. Des de la perspectiva de la formació, cal valorar les persones que hagin cursat la titulació de tècnic/a Superior en Educació i Control Ambiental.

D'altra banda, els sous solen ser baixos, i més tenint en compte que en el cas dels concursos públics el criteri amb més pes és la rebaixa econòmica. Cal definir bé el perfil i el sou que li correspon d'acord amb el conveni que es consideri més adequat. I cal rebaixar el pes que es dona al pressupost en els concursos públics. Tot plegat redundarà en estabilitat laboral i en qualitat del servei.

74. Revisar els criteris d'adjudicació dels plec de condicions tècniques per a l'execució dels serveis d'informació i educació ambiental, així com la seva ponderació, per donar més prioritat a la qualitat i la professionalitat (T1)

Els criteris d'adjudicació haurien de prioritzar la qualitat (a partir d'un criteris predefinit) i la professionalitat, mentre que la formació reglada (disponibilitat de títols formatius) i la proposta econòmica haurien de perdre pes. Segons algun participant, la ponderació de criteris actual pot dificultar l'accés a empreses i entitats d'educació ambiental amb llarga trajectòria.

S'hauria de valorar més l'experiència de les empreses o entitats en diversos aspectes: en disseny i execució de programes i activitats d'educació ambiental; en coneixement del territori i de l'ENPE, en coneixement i domini d'eines pedagògiques, i en coneixements especialitzats si s'oferiran activitats especialitzades (per exemple, relacionades amb l'ornitologia).

75. Intentar que en els concursos públics es pugui valorar en positiu que les empreses/entitats comptin amb treballadors locals (T4)

Està clar que no es pot afavorir, en concursos públics, les empreses locals, d'acord amb la legislació vigent. Segurament tampoc tindria sentit perquè de vegades la seu està fora de l'àmbit estrictament local o de l'ENPE. Però el que sí s'hauria d'intentar valorar en positiu i que donés punts és que alguns dels treballadors/educadors visquessin en l'àmbit d'influència dels ENPE.

76. Definir els instruments necessaris per articular la col·laboració entre els ENPE i les empreses i entitats d'educació ambiental (T4)

Més enllà de constatar la necessària coordinació i col·laboració entre l'òrgan gestor de l'ENPE i les empreses i entitats d'educació ambiental cal clarificar, unificar i definir quins instruments regiran aquests acords de col·laboració i el compliment dels criteris de qualitat establerts.

77. Dissenyar o, si més no, oferir programes d'activitats d'educació ambiental conjunts entre diverses empreses/entitats (T4)

Sovint, els ENPE només ofereixen i difonen el seu programa propi d'activitats (que sol comptar amb el suport d'una empresa executora), però aquests programes podrien integrar també altres activitats que ofereixen altres empreses/entitats d'educació ambiental del territori. Una opció per filtrar seria que només s'afegissin les activitats d'aquelles empreses acreditades pels ENPE.

Col·laboració amb agents vinculats al món educatiu

78. Cercar complicitats amb les estructures territorials que depenen del Departament d'Ensenyament i amb altres organismes educatius del territori de cada ENPE per aconseguir una major proximitat i relació entre els ENPE i els centres educatius, i per implicar-los en el desplegament de les estratègies d'educació ambiental dels ENPE (T2+T3)

Sovint els òrgans gestors no tenen prou capacitat per dirigir-se centre a centre a oferir el seu catàleg d'activitats o construir projectes conjunts. En aquest sentit, i per facilitar aquesta tasca, cal cercar aliances amb organismes del territori de l'ENPE que tenen contacte directe amb els centres educatius.

En aquest sentit, els centres de recursos pedagògics (CRP) i els Camps d'Aprenentatge poden ser uns bons aliats amb qui els ENPE haurien de comptar, no només per contactar amb els centres, sinó també per implicar-los en el disseny i el desplegament de les estratègies d'educació ambiental dels ENPE. Alguns participants, no obstant, van recalcar que forjar aquesta aliança CRP-ENPE dependrà de l'interès i l'empenta de les persones que hi ha al capdavant dels CRP. El programa Escoles Verdes també pot ser una altra aliança clau.

En el cas dels programes educatius promoguts pel Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa, ha jugat i juga un paper clau l'Institut Municipal d'Educació (IME) vinculat a l'Ajuntament d'Olot, si bé no sempre existeix al territori dels ENPE un organisme d'aquest tipus i entitat. Caldrà estudiar, cas a cas, quins són els organismes educatius clau en aquest sentit.

79. Crear i dinamitzar en cada ENPE una taula d'educació ambiental formal que permeti coordinar accions entre diferents agents (T4)

En aquesta taula, liderada per l'òrgan gestor de cada ENPE, hi haurien de ser-hi les empreses/entitats d'educació ambiental, docents dels centres educatius, ajuntaments (regidories de medi ambient i ensenyament), els CRP i Camps d'aprenentatge del Departament d'Ensenyament, etc. A partir de 3-4 trobades anuals, es podrien coordinar una estratègia i un programa d'accions. Una experiència així ja va existir durant uns anys al Parc Natural del Delta de l'Ebre.

80. Impulsar la creació d'una xarxa d'escoles locals vinculades a cada ENPE (T1)
Escoles que se sentin identificades amb l'ENPE i que l'ENPE, al llarg dels anys, els serveixi com a fil conductor per anar treballant diversos temes. Seria interessant organitzar una trobada anual entre les escoles per decidir plegats la temàtica a treballar any a any.

81. Formar de manera prioritària els mestres de centres educatius locals sobre els valors i la gestió dels ENPE ja que, en general, en són grans desconeguts (T1+T3)

Els mestres locals són una peça clau per impulsar programes educatius conjunts entre els centres i els ENPE. Però sovint coneixen poc o gens els valors dels ENPE i tot el potencial educatiu que ofereixen. Per això cal dur a terme, si escau amb el suport de CRP i altres ens, sessions de formació sobre els ENPE dirigides a aquest col·lectiu. Serà la base necessària per iniciar o sol·licitar activitats educatives vinculades als ENPE, o perquè els propis mestres puguin dissenyar activitats relacionades i que es puguin incloure en els currículums educatius.

Un exemple en aquest sentit seria el projecte "El Parc a l'escola" que porta a terme el Parc Natural del Montgrí, les Illes Medes i el Baix Ter. Un cop els mestres han dissenyat les activitats, el Parc Natural dissenya maletes pedagògiques específiques per a cada cicle educatiu.

82. Establir relacions més estretes i cercar col·laboracions continuades entre els ENPE i el món universitari (facultats, graus superiors, etc.) (T3)

Ja existeixen iniciatives en aquest sentit com ara alumnes universitaris que fan pràctiques o treballs de fi de grau en ENPE, o bé cursos universitaris que tenen lloc, parcialment, en ENPE. Una iniciativa amb llarg recorregut i que pot servir de model és el de la muntanya d'Alinyà; en aquest espai, una de les claus de l'èxit, segons van explicar els seus gestors, era la invitació que es feia als professors universitaris a visitar l'espai i a comentar plegats possibles línies de treball conjuntes.

83. Reconèixer les entitats de base associativa de naturalesa educativa com a agents clau en la difusió i tasca pedagògica d'infants i joves, i establir programes de treball coordinat entre aquestes entitats i els ENPE (F)

Cal reconèixer el potencial pedagògic de les acampades escoltes (juvenils) en espais naturals (siguin protegits o no), en la seva contribució a la convivència amb la natura, aprendre a descobrir-ne els seus valors, i aprendre a viure amb respecte al medi natural. Fet aquest reconeixement, caldria establir programes de treball coordinat amb les entitats d'associacionisme educatiu per millorar i aprofundir en activitats de recuperació d'espais naturals, i de coneixement del medi.

Col·laboració amb altres agents i noves estructures per al treball en xarxa

84. **Millorar la coordinació i el treball en xarxa a tots els nivells i entre diversos agents relacionats amb l'educació ambiental (T1+T3)**

Entre els òrgans gestors dels ENPE i les empreses/entitats d'EA del territori, entre els diversos ENPE, entre els propis tècnics dels ENPE, etc. També considerar altres agents o equipaments educatius del territori com ara els museus. Són una gran diversitat d'agents els que es poden i s'haurien d'intentar implicar: escoles, famílies, empreses, particulars, biblioteques, centres TIC, etc.

85. **Cercar sinergies entre els ENPE i altres organitzacions supralocals i d'abast nacional amb un paper clau en educació i voluntariat ambiental (T3)**

Entre aquestes organitzacions hi hauria, entre d'altres, la Societat Catalana d'Educació Ambiental (SCEA), la Xarxa de Voluntariat Ambiental de Catalunya (XVAC) o la Diputació de Barcelona.

86. **Millorar la coordinació i el treball en xarxa entre els ENPE gestionats per la Generalitat de Catalunya i els parcs de la Diputació de Barcelona (T1)**

Seria idoni enxarxar-se amb la Xarxa de parcs de la Diputació de Barcelona amb la voluntat de sumar esforços, oferir una visió de conjunt de l'educació ambiental als parcs naturals de Catalunya i, en darrer terme, una estratègia catalana d'educació ambiental als Parcs Naturals.

87. **Impulsar la creació de xarxes o taules de participació d'entitats (ambientals, culturals, etc.) vinculades a cada ENPE i que permetin coordinar nous projectes (T1+F)**

Caldria impulsar alguna mena de fòrum, taula o xarxa d'entitats vinculades i compromeses amb cada ENPE que permeti coordinar i tirar endavant projectes plegats, a més de fer seguiment dels plans estratègics de cada ENPE.

88. **Donar suport a les entitats representants dels usuaris dels ENPE per tal que esdevinguin agents educatius cap als seus membres, en coherència amb els objectius dels propis ENPE (F)**

Ja sigui amb formació o dotant-les dels recursos, els òrgans gestors podrien tenir un paper actiu per aconseguir que les entitats que representen diversos perfils d'usuaris dels ENPE (grups escoltes, terrenys d'acampada, cases de colònies, entitats excursionistes, sector turístic, clubs esportius, societats de caçadors...) esdevinguessin agents educatius cap als seus membres i difonguessin missatges coherents amb els objectius dels ENPE.

89. **Coordinar-se i cercar complicitats entre els ENPE i les administracions locals i comarcals per tal de generar projectes educatius i ajudar a finançar els desplaçaments dels alumnes als espais naturals (T2+T3)**

La coordinació entre els ENPE i les administracions locals i comarcals té un ampli marge de millora i pot donar lloc a projectes educatius i de voluntariat interessants. Així mateix, Per afrontar una de les mancances més habituals (falta de recursos econòmics per organitzar els desplaçaments d'alumnes cap als espais naturals), es proposa que des dels centres educatius i també des dels òrgans gestors se cerquin complicitats i col·laboracions amb ajuntaments, consells comarcals i altres administracions per finançar aquest tipus de serveis.

90. **Consensuar els continguts dels programes d'educació ambiental entre els diversos agents implicats** (T1)

Caldria acordar i treballar els continguts de les activitats prèviament de manera conjunta i coordinada entre els diferents agents implicats com el Departament de Territori i Sostenibilitat, el Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca o els professionals i empreses d'educació ambiental.

91. **Fomentar la col·laboració entre els ENPE, les estacions d'esquí i l'ACNA per programar conjuntament activitats educatives vinculades a la neu** (T3)

Les estacions d'esquí alpí de FGC ja comencen a programar activitats d'aquest tipus i és un bon punt de partida per cercar-hi col·laboracions més estables. La Mancomunitat d'Estacions d'Esquí Nòrdic seria un altre agent amb qui col·laborar atès que en aquest tipus d'estacions sovint hi van escolars a fer-hi raquetes i esquí de fons. Finalment, l'Associació per al Coneixement de la Neu i les Allaus (ACNA) seria una associació amb qui també explorar col·laboracions.

4.6. Comunicació

92. **Millorar i modernitzar els canals de comunicació i adaptar-los als diferents destinataris** (T1)

Els canals de comunicació (i, de fet, les mateixes activitats d'educació ambiental) han de ser el més actuals però sempre ajustant-se a les necessitats dels destinataris i amb missatges senzills i entenedors.

93. **Vetllar per una comunicació continuada amb agents clau del territori** (T1)

A banda de les eines virtuals (web i xarxes socials) es destaca la importància de la comunicació personalitzada i continuada amb agents clau del territori com ara Ajuntaments, centres educatius o Oficines de Turisme.

94. **Millorar la informació que reben les empreses/entitats d'educació i voluntariat sobre la gestió que fa l'ENPE i les actuacions de gestió impulsades per altres agents públics** (T1+T4)

Sovint les empreses i entitats del propi territori desconeixen aspectes clau de la gestió de l'ENPE. De vegades, fins i tot, empreses/entitats es troben fent una

activitat sobre el terreny que es veu afectada i fins i tot alterada per alguna actuació de gestió (batudes, aclarides, etc.). Per aquesta raó reclamen una comunicació més acurada, directe i fluïda per part dels òrgans gestors, que contribuiria a un servei de millor qualitat per part d'aquestes empreses i entitats. Una via concreta per fer-ho, en el cas dels Aiguamolls del Empordà, és aprofitar el calendari compartit d'activitats que tenen òrgan gestor i empreses/entitats d'educació ambiental i afegir-hi les actuacions de gestió programades.

95. **Millorar la informació que reben les empreses/entitats sobre les novetats i descobriments científics, atès que també tenen interès des d'un punt de vista educatiu (T1)**

En aquest cas, una de les vies per difondre aquestes novetats serien les sessions de formació a que es feien referència en una aportació anterior. Si bé també es poden pensar en altres vies alternatives o complementàries.

96. **Centralitzar i difondre de manera conjunta tota l'oferta d'activitats dels ENPE, sota una imatge de marca comuna i potent, i amb un catàleg conjunt adreçat a les escoles (T2+T3+T4)**

La comunicació de les ofertes d'activitats, tant per a centres educatius com per a la resta de públics, s'hauria de fer des d'una imatge homogènia i uns canals comuns. Per tant, seria desitjable centralitzar en un o més canals de comunicació tota l'oferta de tots els ENPE. Associat a això, es podria una marca potent "Parcs de Catalunya" que donés més força comunicativa a aquesta oferta conjunta. Un model a considerar en aquest sentit seria el de la Diputació de Barcelona.

Des de la perspectiva de l'oferta d'activitats d'educació formal, molts centres educatius desconeixen l'oferta d'activitats d'educació ambiental dels ENPE. Es considera imprescindible recopilar tota l'oferta pedagògica de tots els ENPE i elaborar un catàleg conjunt de l'oferta d'activitats d'educació ambiental dels ENPE per a centres escolars. A partir d'aquí fer-ne la difusió pertinent, especialment durant al mes de setembre, època en que els centres educatius programen les activitats del curs escolar.

97. **Fer una difusió centralitzada de tota l'oferta d'activitats d'educació ambiental que es poden fer en un ENPE, més enllà de les que s'ofereixen des dels òrgans gestors dels ENPE (T4)**

Avui en dia l'oferta d'activitats que es poden fer en un ENPE està molt fragmentada i costa fer-se una idea global. Seria desitjable centralitzar tota aquesta oferta en un únic canal de comunicació (que podria ser el web de l'ENPE o un altre). L'ENPE, en cas que actués com a ens centralitzador, hauria de fer difusió tant de la seva oferta pròpia com la d'altres empreses o entitats que compleixin els criteris de qualitat establerts, d'acord amb l'acreditació que s'exposa en una aportació de l'apartat 4.3.

98. Organitzar reunions amb els centres docents per informar sobre l'oferta pedagògica dels ENPE (T3)

A banda de recopilar l'oferta pedagògica i fer-ne difusió per canals digitals, existeixen canals de comunicació més directes i efectius per donar a conèixer els serveis que es poden oferir des dels ENPE. Es proposa organitzar xerrades informatives i visites als centres docents o aprofitar d'altres xerrades promogudes per d'altres agents com per exemple els CRP.

99. Valorar el disseny i l'ús d'aplicacions mòbils com a eines d'informació dels ENPE (T3)

Si bé no hi ha consens sobre l'ús de les noves tecnologies com a recurs pedagògic per a activitats amb centres educatius (cal valorar-ho en cada cas, vegeu també apartat 4.4), les aplicacions mòbils dels ENPE són considerades una eina d'informació útil per a difondre i actualitzar l'oferta d'activitats i serveis dels ENPE. A més, tenen una bona acollida en els ENPE que en disposen, segons s'exposa a la diagnosi.

100. Oferir als centres escolars i altres agents un canal ràpid d'identificació d'espècies per parts dels tècnics dels ENPE (T3)

Un canal que podria ser el *whatsapp* o algun altre instrument comunicatiu, i que permetés enviar fotografies d'una espècie per tal que algun tècnic ajudés a identificar-les. Un model similar en el que inspirar-se seria [Natusfera](#).

4.7. Voluntariat ambiental

101. Difondre els beneficis del voluntariat entre els diferents agents implicats (T3)

El voluntariat ambiental està poc consolidat a la majoria d'ENPE. Els potencials voluntaris i fins i tot personal dels ENPE desconeixen els seus beneficis. El voluntariat pot ser una eina de gestió important i beneficiosa per als ENPE. Cal, per tant, sensibilitzar el personal dels ENPE sobre aquests beneficis, en especial al personal de manteniment que donaria suport a les accions de voluntariat. D'altra banda, per a la difusió social dels beneficis del voluntariat es proposa, entre d'altres, utilitzar canals institucionals i mediàtics que tinguin un important ressò entre la població.

102. Crear espais de coordinació estables i fructífers entre els òrgans gestors i les entitats de voluntariat del territori, que permetin un treball conjunt per a la definició de l'oferta de voluntariat (T1+T3)

Es constata una demanda d'accions de voluntariat per part de públics diversos (grups d'escoltes, esplais, casals d'estiu) i una necessitat de coordinació entre

els ENPE i les entitats de voluntariat per a la definició conjunta d'una oferta d'accions. En cada ENPE es podrien crear taules de treball entre els òrgans gestors i les entitats amb voluntaris que permetin alinear objectius, planificar i coordinar accions de voluntariat.

103. Considerar la XVAC com a agent clau en la governança i coordinació a escala nacional (F)

La Xarxa de Voluntariat Ambiental de Catalunya (XVAC) hauria d'esdevenir un referent per als òrgans gestors dels ENPE a l'hora de coordinar aspectes relacionats amb el voluntariat a escala de país. Dins la XVAC hi ha representades les entitats referents en temes de voluntariat ambiental.

104. Dissenyar accions de voluntariat que s'ajustin a l'escala i singularitats de cada territori (T3)

En ENPE amb una baixa densitat de població i grans distàncies entre nuclis urbans es fa més difícil l'organització de jornades de voluntariat d'un dia. Aquest fet obliga a replantejar el tipus o durada de les accions, el lloc de realització de les mateixes o el seu abast.

105. Garantir que les accions que facin els voluntaris dins dels ENPE no correspongui a tasques pròpies d'un professional (T4)

Així ho estableix la nova legislació en voluntariat, i cal garantir-ho si bé en alguns casos no resulta fàcil perquè els límits són difusos.

106. Implicar experts del territori dels ENPE en el disseny i/o execució d'accions de voluntariat (T1)

La població local amb coneixements i expertesa sobre valors o aspectes clau de cada ENPE esdevenen agents claus per al disseny, tutorització o acompanyament d'accions de voluntariat als ENPE.

107. Oferir suport directe a les entitats de voluntariat per part dels òrgans gestors dels ENPE (T1+T3+T4)

La nova Llei de voluntariat exigeix diversos tràmits i deures a les entitats de voluntariat. Per a aquelles més petites i locals no els ho posa fàcil, segons va destacar una responsable d'una entitat d'aquest tipus. Les entitats, sobretot les locals, solen ser molt petites, tenen poca capacitat de gestió i molta necessitat de suport i d'orientació (també per saber com aplicar la legislació de voluntariat).

Per això, els òrgans gestors dels ENPE, si aposten per donar un impuls al voluntariat, han d'estar ben predisposats a donar suport a les entitats. Els òrgans gestors dels ENPE poden oferir aquest suport i fins i tot poden suggerir accions concretes de voluntariat que podrien organitzar aquestes entitats.

Des d'una perspectiva més general, algunes d'aquestes entitats demanen que es valorin més vies de finançament, que es permeti una major flexibilitat per al disseny dels programes conjunts o que es fomenti un registre únic. Cal matisar que el Registre únic és una proposta que s'inclou a la Llei de Foment de l'associacionisme (actualment en tràmit) i que no és competència dels òrgans gestors dels ENPE. En qualsevol cas, sí serà responsabilitat dels òrgans gestors conèixer els tràmits i normatives existents per poder assessorar o ajudar les entitats.

108. Assignar a cada ENPE un referent tècnic clar en temes de voluntariat a qui puguin adreçar-se les entitats (T1)

Aquesta figura ara mateix no existeix en la majoria d'ENPE i facilitaria molt la necessària col·laboració que ha d'existir entre ENPE i entitats.

109. Aconseguir implicar com a voluntaris d'accions en ENPE a la població local, si escau amb l'impuls a crear entitats tipus "Amics del Parc..." en cadascun dels ENPE (T1+T3)

Des de l'entitat que gestiona la Muntanya d'Alinyà es va exposar que organitzen accions de voluntariat i que conviden a participar-hi una borsa de voluntaris la qual està integrada, majoritàriament, per persones de fora del territori. Els participants van constatar la dificultat d'implicar a la població local en accions de voluntariat i es van aportar diverses causes d'aquesta situació (massa crítica molt minsa, desarrelament local vers el territori, sensació que els ENPE són per "als de fora" i que les accions que hi tenen lloc no són per als locals, etc.).

Davant d'aquesta situació, es va constatar que si l'educació ambiental dels ENPE adreçada a la població local fos ferma i tingués continuïtat, possiblement aquest dificultat no existiria.

Una possible acció concreta per revertir aquesta situació seria la creació d'una entitat de voluntaris específica vinculada a cada ENPE. Aquestes entitats mantindrien una relació molt estreta amb l'òrgan gestor de cada ENPE. Una proposta que segurament interessaria als òrgans gestors dels ENPE sempre i quan el lideratge fos de la societat civil, però que alguns participants van qualificar de complicada.

110. Millorar la difusió de les accions de voluntariat a escala de país (T3)

Esdevé imprescindible reforçar una xarxa catalana de voluntariat ambiental que aglutini i difongui les entitats i accions de voluntariat. En el marc de les reunions amb el grup assessor en voluntariat ambiental (GAVA), la XVAC va posar de manifest aquesta voluntat i compromís de millorar les plataformes de difusió existents.

111. Exportar a altres ENPE l'experiència de col·laboració entre el Parc Natural de la Serra de Montsant i la plataforma de voluntaris Biodiversidad Virtual (T4)

Aquesta experiència, vehiculada a través d'un conveni de col·laboració, permet a l'òrgan gestor fer ús de les dades i informacions sobre biodiversitat que generen els voluntaris (i així anar actualitzant i enriquint el coneixement propi de l'ENPE), a canvi d'acollir i donar suport, un cop a l'any, a una sessió de *testing*. En aquestes sessions voluntaris de la Plataforma van al camp a fer fotografies i noves observacions.

5. APORTACIONS MÉS RELLEVANTS

Aquest darrer capítol pretén recopilar aquelles aportacions dels participants que es consideren més rellevants pel fet que es van proposar en més d'un taller (entre parèntesi s'indiquen en quins tallers es van citar) o en un taller i al formulari en línia alhora. Això no treu que la resta d'aportacions també s'hagin de valorar per part dels grups assessors i de l'equip redactor del Pla estratègic. De les 111 propostes totals (un cop integrades), 28 tenen aquesta rellevància.

Aspectes generals i transversals

- Garantir que el compromís de les Administracions amb l'educació ambiental als ENPE és seriós i es manté estable amb el temps (T1+T2)
- Garantir que el Pla estratègic particular de cada ENPE contempli les seves singularitats i sigui fruit d'un treball transversal entre els diversos àmbits de gestió (T2+T3+T4)
- Garantir l'aplicació, continuïtat i avaluació externa de les accions que es derivin del Pla estratègic (T3+F)

Educació ambiental: oferta d'activitats

- Integrar i afavorir els camps de treball i els campaments en l'oferta d'activitats d'educació ambiental (T1+F)
- Elaborar projectes educatius que comportin un procés continuat en el temps (T1+T3+T4)
- Vetllar per la integració curricular de les activitats d'educació ambiental i que al mateix temps responguin a necessitats de gestió dels ENPE (T2+T3)
- Dissenyar i oferir activitats específiques per a públics diversos (població local i gent gran, públic adult en general, agents socioeconòmics, etc.) adaptades als seus interessos i necessitats (T2+T4+F)
- Dissenyar i implementar programes específics dirigits a la població i a les entitats locals (T1+T3)
- Programar festes i activitats als ENPE obertes a tota la ciutadania ("Dia o Festa del Parc") coincidint amb efemèrides de caire ambiental i fer-ho amb una visió conjunta (T1+T2)

Educació ambiental: qualitat i avaluació de les activitats

- Consensuar continguts mínims, mètodes comuns, criteris de qualitat i instruments que han de complir i disposar les activitats i els programes d'educació ambiental als ENPE (T2+T3+T4)
- Incorporar i prioritzar el component vivencial, lúdic i de gaudi en les activitats dirigides a tots els públics (T1+T2)
- Dissenyar i atorgar una acreditació o autorització a les empreses que vulguin fer activitats d'educació ambiental dins dels ENPE i que serveixi per garantir uns criteris mínims de qualitat (T1+T4)
- Garantir, a través de sessions d'intercanvi i de formació periòdiques organitzades pels òrgans gestors dels ENPE, que les empreses i entitats d'educació ambiental apliquen uns criteris mínims de qualitat i ofereixin uns continguts i missatges comuns (T1+T3)
- Avaluar periòdicament l'oferta d'activitats que ofereixen els ENPE i, a partir dels resultats, filtrar aquelles que tenen menys demanda i prioritzar aquelles més ben valorades (T2+T3+T4)

Educació ambiental: recursos pedagògics i equipaments

- Apostar per eines 2.0, que atrauen públics joves, en el procés d'actualització dels recursos pedagògics que s'utilitzen als ENPE, però en base a uns criteris clars per al seu ús (T3+T4)
- Explorar la possibilitat que cada ENPE disposi d'un terreny públic per dur a terme activitats d'educació ambiental formal i no formal (T1+T3)

Educació ambiental: governança i recursos humans

- Valorar si l'execució dels programes d'educació ambiental dels ENPE s'ha de seguir fent per mitjà d'una única empresa/entitat, o a partir d'un programa coordinat entre diverses empreses/entitats (T1+T4)
- Definir adequadament el perfil professional (tasques) de l'educador ambiental i el salari mínim amb l'objectiu de dignificar la professió, garantir estabilitat, evitar la precarietat laboral i, al final, oferir un servei de qualitat (T3+T4+F)
- Cercar complicitats amb les estructures territorials que depenen del Departament d'Ensenyament i amb altres organismes educatius del territori de cada ENPE per aconseguir una major proximitat i relació entre els ENPE i els centres educatius, i per implicar-los en el desplegament de les estratègies d'educació ambiental dels ENPE (T2+T3)

- Formar de manera prioritària els mestres de centres educatius locals sobre els valors i la gestió dels ENPE ja que, en general, en són grans desconeguts (T1+T3)
- Millorar la coordinació i el treball en xarxa a tots els nivells i entre diversos agents relacionats amb l'educació ambiental (T1+T3)
- Impulsar la creació de xarxes o taules de participació d'entitats (ambientals, culturals, etc.) vinculades a cada ENPE i que permetin coordinar nous projectes (T1+F)
- Coordinar-se i cercar complicitats entre els ENPE i les administracions locals i comarcals per tal de generar projectes educatius i ajudar a finançar els desplaçaments dels alumnes als espais naturals (T2+T3)

Educació ambiental: comunicació

- Millorar la informació que reben les empreses/entitats d'educació i voluntariat sobre la gestió que fa l'ENPE i les actuacions de gestió impulsades per altres agents públics (T1+T4)
- Centralitzar i difondre de manera conjunta tota l'oferta d'activitats dels ENPE, sota una imatge de marca comuna i potent, i amb un catàleg conjunt adreçat a les escoles (T2+T3+T4)

Voluntariat ambiental

- Crear espais de coordinació estables i fructífers entre els òrgans gestors i les entitats de voluntariat del territori, que permetin un treball conjunt per a la definició de l'oferta de voluntariat (T1+T3)
- Oferir suport directe a les entitats de voluntariat per part dels òrgans gestors dels ENPE (T1+T3+T4)
- Aconseguir implicar com a voluntaris d'accions en ENPE a la població local, si escau amb l'impuls a crear entitats tipus "Amics del Parc..." en cadascun dels ENPE (T1+T3)

ANNEX 1. RELACIÓ DELS PARTICIPANTS

TALLER 1

Entitat, empresa o organisme públic	Nom i cognoms
APNAE	Montse Pascual
Associació La Sorellona	Gisela Picanyol Vall
Associació La Sorellona	Núria Cruset
Camp d'Aprenentatge d'Empúries	Rosa Rovira
Camp d'Aprenentatge d'Empúries	Xon Vilahur
Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació	Josep M. Dacosta Oliveras
Gregal, comunicació ambiental	Marcel Gutinell
Mas Social Empordà	Jordi Bonaterra
Museu de la Mediterrània	Gerard Cruset Galceran
Paratge Natural d'Interès Nacional de l'Albera	Bartomeu Borràs
Parc Natural de Montgrí, les Illes Medes i el Baix Ter	Mapi Carabús
Parc Natural del Cap de Creus	Amalia Angulo Barroso
Parc Natural dels Aiguamolls de l'Empordà	Glòria Rosas Carrión
Parc Natural dels Aiguamolls Empordà	Josep Espigulé
Projecte Sèpia	Boris Weitzmann
SORBUS S:C:	Cesc Compte
SORBUS S:C:	Lluís Motjé
Terramar Natura i Cultura	Xavi Camps

TALLER 2

Entitat, empresa o organisme públic	Nom i cognoms
Ajuntament d'Olot - Institut Municipal d'Educació (IME)	Aniol Sellabona
Associació Centre d'Educació Ambiental Alt Ter	Xavier Bachero i Pont
Educart	Gil Bartrina
Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa	Xavier Oliver
Parc Natural de les Capçaleres del Ter i del Freser	Xavi Griver
TOSCA, serveis ambientals, d'educació i turisme, sl	Octavi Bonet i Blanch

TALLER 3

Entitat, empresa o organisme públic	Nom i cognoms
Associació La Sorellona	Núria Canals Sangrà
AUBÈRRIA natura i patrimoni SL	Sílvia Garrigós Solís
AUBÈRRIA natura i patrimoni SL	Jordi Dalmau i Ausàs
Centre de Recursos Pedagògics de l'Alt Urgell	Rosa Canut Portell
Escola Ridolaina	Núria Burgada Burón
La Paniquella, Associació Naturalista	Maria Pou i Palau
Obaga Activitats	Francesc Rodríguez i Ambel
Parc Natural de l'Alt Pirineu	Moi Villanueva
Parc Natural del Cadí-Moixeró	Carme Alcàntara
Parc Natural del Cadí-Moixeró	Jordi Garcia-Petit
Ramat de Camins	Cesc Capdevila i Torrell
TAIGÀ, natura als Pirineus	Angel Bonada Gonzalez
Títol individual	Núria Duró Porta
Títol individual	Miquel Comas

TALLER 4

Entitat, empresa o organisme públic	Nom i cognoms
Associació Bocafoscant	Alexandre Espanyol Poblet
Catsud	Ana Mulet Genestar
Cel Rogent Educació Ambiental SL	Immaculada Piñas Olivella
Cos Agents Rurals Priorat	Marissa Aguinaga Soler
Drac Actiu, S.L.	Chantal Puig Garcia
Drac Actiu, S.L.	Laly Puig Garcia
Fundació Catalunya - La Pedrera (MónNatura Delta)	Josep Culvi Martin
L'Escola del Parc, SCCL i Nòmada Viatges, SL	Ramon Vidal i Saborit
Limonium	Marta Puig Butillé
Paratge Natural d'Interès Nacional de Poblet	Txell Fontova
Parc Natural de la Serra de Montsant	Laureà Giné
Parc Natural de la Serra de Montsant (+ Pedrenca)	Mireia Vilamala Requena
Parc Natural del Delta de l'Ebre	Inmaculada Juan Franch
Universitat Rovira i Virgili (+ Pedrenca)	Joan Ferran Mercader

FORMULARIS EN LÍNIA

Entitat, empresa o organisme públic	Nom i cognoms
Minyons Escoltes i Guies de Catalunya	Núria Montanyà
Títol individual	Noa Aparicio Medina
Títol individual	Raül Yáñez Sánchez

ANNEX 2. BREU RECULL FOTOGRÀFIC DELS TALLERS

TALLER 1

Benvinguda institucional a càrrec de Jaume Vicens

Alguns moments del debat i la recollida d'aportacions

TALLER 2

Benvenida institucional a càrrec de Josep Planas

Alguns moments del debat i la recollida d'aportacions

TALLER 3

Benvinguda institucional a càrrec de Maria Pery i Cristina Palés

Alguns moments del debat i la recollida d'aportacions

TALLER 4

Benvenida institucional a càrrec de Ferran Miralles

Alguns moments del debat i la recollida d'aportacions

